

**MEMORANDWM GAN Y GWEINIDOG DROS BLANT, ADDYSG, DYSGU
GYDOL OES A SGILIAU**

**Y GYFRAITH GYFANSODDIADOL: DATGANOLI, CYMRU
Gorchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Cymhwysedd Deddfwriaethol)
(Addysg) 2010**

**Cynnig ar gyfer Gorchymyn Cymhwysedd Deddfwriaethol
mewn perthynas â rhedeg a llywodraethu ysgolion.**

Cyflwyniad

1. Cafodd y Memorandwm hwn ei baratoi a'i osod gerbron yn unol â Rheol Sefydlog (RhS) 22.14. Ynddo ceir y cefndir i'r darpariaethau yng Ngorchymyn Cymhwysedd Deddfwriaethol (GCD) arfaethedig y llywodraeth, sydd wedi ei atodi ac a fyddai'n rhoi cymhwysedd deddfwriaethol ychwanegol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru (y Cynulliad). Fe'i gosodir gerbron yn unol â RhS 22.13 ac mae'n esbonio cwmpas y pŵer y gwneir cais amdano.
2. Ceir cyd-destun cyfansoddiadol y cais hwn yn Neddf Llywodraeth Cymru 2006 (Deddf 2006) ac ym mholisi Llywodraeth y DU. Yn ei Phapur Gwyn "Trefn Lywodraethu Well i Gymru", a gyhoeddwyd ym Mehefin 2005, nododd Llywodraeth y DU ei hymrwymiad i wella pwerau deddfwriaethol y Cynulliad fel sefydliad a etholwyd yn ddemocrataidd gyda'i weithdrefnau craffu manwl ei hun.
3. Mae adran 95 o Ddeddf 2006 yn rhoi pŵer i'w Mawrhydi, drwy Orchymyn yn y Cyfrin Gyngor, i roi cymhwysedd i'r Cynulliad i ddeddfu drwy Fesur Cynulliad ar faterion penodedig. Caniateir ychwanegu'r materion hyn at Feysydd o fewn Atodlen 5 i Ddeddf 2006. O ran materion, caiff Mesurau Cynulliad wneud unrhyw ddarpariaeth y gallai Deddf Seneddol ei gwneud (ac o'r herwydd gall addasu deddfwriaeth bresennol a gwneud darpariaeth newydd), yn ddarostyngedig i'r terfynau y darperir ar eu cyfer yn Rhan 3 o Ddeddf 2006. Yn y Memorandwm hwn cyfeirir at Orchymyn yn y Cyfrin Gyngor o dan adran 95 o Ddeddf 2006 fel Gorchymyn Cymhwysedd Deddfwriaethol (GCD).
4. Caniateir i faterion gael eu mewnosod yn y meysydd a geir yn Atodlen 5 i Ddeddf 2006, naill ai drwy Ddeddf Seneddol neu GCD, a gymeradwywyd gan y Cynulliad a dau Dŷ'r Senedd. Mae'r ail lwybr yn galluogi'r Cynulliad i gychwyn y broses ar gyfer rhoi cymhwysedd o'r fath, drwy GCD.
5. Byddai'r GCD arfaethedig yn rhoi cymhwysedd deddfwriaethol pellach i'r Cynulliad ym maes Addysg a Hyfforddiant (Maes 5 o fewn Atodlen 5 i

Ddeddf 2006) [Yn Atodiad A atodir copi o Atodlen 5 sy'n dangos y cymhwysedd deddfwriaethol y mae'r Cynulliad wedi ei gaffael hyd yma a thrwy ba fecanwaith y cafodd ei roi].

Y Cefndir

6. Bydd pwerau deddfwriaethol newydd mewn cysylltiad â'r "materion" penodedig yn galluogi Llywodraeth Cynulliad Cymru, Aelodau Cynulliad a Phwyllgorau Cynulliad i ddwyn gerbron gynigion, a seilir ar flaenoriaethau ac amserlenni yng Nghymru, ar gyfer deddfwriaeth ar ffurf Mesurau. Bydd y Mesurau hyn yn destun craffu trylwyr a chymeradwyaeth gan y Cynulliad.
7. Mae addysg yng Nghymru yn faes polisi sydd wedi ei ddatganoli ers cryn amser. Yng Nghymru, cyn i'r Cynulliad gael ei greu yn 1999, Ysgrifennydd Gwladol Cymru oedd yn arfer y pwerau gweithredol eang mewn cysylltiad ag addysg yng Nghymru. Mae addysg hefyd yn un o'r Meysydd a restrir yn Neddf Llywodraeth Cymru 1998 y trosglwyddwyd swyddogaethau oddi tani oddi wrth Ysgrifennydd Gwladol Cymru i'r Cynulliad pan ddaeth y Cynulliad i fodolaeth. Breiniwyd y pwerau gweithredol hynny wedyn yng Ngweinidogion Cymru gan y newidiadau cyfansoddiadol a wnaed gan Ddeddf 2006 ac, yn ychwanegol at hynny, mae cymhwysedd deddfwriaethol eang ar gyfer addysg a hyfforddiant eisoes wedi ei ychwanegu at Faes 5.¹ Fodd bynnag mae llywodraethu ysgolion yn un o'r rhannau o gyfraith addysg nad oes gan y Cynulliad gymhwysedd mewn perthynas â hwy.
8. Mae sail statudol ar gyfer llywodraethu ysgolion wedi bodoli ar yr un ffurf i raddau helaeth ers cyflwyno'r Model Ysgol a Reolir yn Lleol a ddaeth i fodolaeth yng Nghymru a Lloegr yn sgil Deddf Diwygio Addysg 1988. Mae'n rhaid i bob ysgol a gynhelir, ac eithrio Unedau Cyfeirio Disgyblion, gael corff llywodraethu. Y corff llywodraethu sy'n pennu cyfeiriad strategol yr ysgol ac sy'n monitro a gwerthuso cynnydd. Mae'r corff llywodraethu'n cael cyllideb ysgol unigol ac ef sy'n gyfrifol am ddyrannu adnoddau mewn ffordd y gwêl yn dda eu dyrannu er mwyn cefnogi'r cyfeiriad strategol ac er mwyn cyflawni ei swyddogaethau (sef ei bwerau a'i ddyletswyddau) yn effeithiol.
9. Yn ychwanegol at y cyd-destun cyfansoddiadol, mae i gyd-destun polisi y cais a wnaiff Llywodraeth y Cynulliad am roi cymhwysedd deddfwriaethol i'r Cynulliad nifer o elfennau.
10. Yn y lle cyntaf, mae Llywodraeth y Cynulliad yn dymuno codi safonau cyrhaeddiad ym mhob ysgol. Wrth ymgynraedd at y nod hwn mae

¹ <http://www.cynulliadcymru.org/bus-home/bus-legislation.htm>

Llywodraeth y Cynulliad wedi treialu Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion i ysgogi, hybu a hwyluso cydweithio gwell a mwy ohono. Fel y mae'n ehangu ac yn datblygu, bydd angen i'r fframwaith roi sylw cynyddol i gyrff llywodraethu ysgolion oherwydd bod llywodraethu'n darparu'r mecanwaith atebolrwydd y mae ysgolion yn gweithredu oddi mewn iddo; bydd angen iddo roi sylw i'r dulliau o fonitro a gwerthuso canlyniadau; i'r dulliau o benderfynu ar ddyraniad adnoddau; ac i'r cyfrifoldeb am gymryd camau i wella canlyniadau.

11. Yn yr ail le, mae Llywodraeth y Cynulliad yn ymrwymedig i'r Llwybrau Dysgu 14-19 sy'n fenter Cymru gyfan y bydd pob dysgwr 14-19 oed yn cymryd rhan ynddi. Y bwriad yw darparu cydraddoldeb rhwng dysgu galwedigaethol a dysgu academaidd. Mae llwyddiant Llwybrau Dysgu 14-19 yn dibynnu i raddau helaeth iawn ar fod ysgolion, sefydliadau addysg bellach (SAB) a darparwyr dysgu eraill yn cydweithio, a bod dysgwyr weithiau'n mynychu sawl sefydliad.
12. Mae Llywodraeth y Cynulliad yn annog awdurdodau lleol a sefydliadau addysg bellach i ystyried sut y cynllunnir ac y trefnir darpariaeth fel ei bod yn effeithiol o ran yr hyn a gynnigir ac yn fwy effeithlon o ran sut y'i cyflenwir. Mae nifer y disgyblion ysgol yng Nghymru'n parhau i ostwng ac mae capasiti dros ben mewn ysgolion yn codi'n gymesur â hynny. Mae Llywodraeth y Cynulliad yn herio awdurdodau lleol i ystyried sut y trefnir ysgolion a sut y gall ysgolion ac eraill gydweithio i greu rhwydwaith effeithiol o ddarparwyr. Mae Llywodraeth y Cynulliad yn cynorthwyo'r newidiadau hyn drwy fuddsoddiad cyfalaf o dan y Rhaglen ar gyfer yr 21ain Ganrif, gyda'r bwriad o sicrhau bod ysgolion o'r safon gywir ar gael yn y lleoedd cywir.
13. Mae Adolygiad Webb o Genhadaeth a Diben Addysg Bellach yng Nghymru (Argoelion Da a Chyflawniad: Rhagfyr 2007) wedi pwysleisio'r angen am i gydweithio fod yn sail i'r gwaith o gyflenwi dysgu ôl-14 oed yng Nghymru. Tanlinellodd yr adolygiad bwysigrwydd cydweithio gan ddarparwyr ac amlygodd werth defnyddio'r potensial ar gyfer trefniadau llywodraethu newydd rhwng ysgolion a SAB (y mae gan y Cynulliad gymhwysedd mewn cysylltiad â hwy o dan Fater 5.13 ym Maes 5, yn Atodlen 5 i Ddeddf 2006). Byddai'r GCD hwn mewn perthynas â llywodraethu ysgolion yn ategu Mater 5.13. Mae Llywodraeth y Cynulliad, yn ei Strategaeth Sgiliau sy'n Gweithio i Gymru, hefyd wedi nodi'r angen am drawsnewid y modd y mae'r rhwydwaith darparwyr ôl-11 yn gweithredu ac yn cydweithio er mwyn gwella effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd. Tynnodd sylw at yr angen am ail-lunio'r rhwydwaith dysgu i alluogi darparwyr a rhoi pŵer iddynt i weithio mewn partneriaeth er mwyn cyflenwi darpariaeth ddysgu wedi ei theilwra ar gyfer dysgwyr. I gyd-fynd â'r thema hon sef yr angen am gydweithio gwell a mwy ohono, gwnaed datganiad ysgrifenedig i'r Cynulliad gan y Dirprwy Weinidog

dros Sgiliau ar 30 Ebrill 2009 yn datgan bwriad Llywodraeth y Cynulliad i ddiwygio trefniadau llywodraethu ar gyfer sefydliadau addysg bellach. Mae'r Gweinidog yn sefydlu grŵp adolygu i'w gynghori ynghylch dewisiadau diwygio.

14. Thema arall sydd wedi dod i'r amlwg ers creu'r Model Ysgolion a Reolir yn Lleol yw'r pwyslais cynyddol a roddir ar roi llais i blant a phobl ifanc yn eu hysgolion. Bwriad Llywodraeth y Cynulliad yw y bydd Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yn parhau i fod yn sail i'w pholisïau. Mae Erthygl 12 CCUHP yn datgan bod gan blentyn sy'n gallu llunio'i safbwyntiau ei hun yr hawl i'w mynegi'n ddilyffethair ynghylch materion sy'n effeithio ar y plentyn. Mae buddiant gan blant a phobl ifanc yn y modd y caiff ysgolion eu llywodraethu ac mae arnynt angen llais effeithiol. Mae'r gyfraith yn mynnu bod gan bob ysgol yng Nghymru Gyngor Ysgol ac arno ddisgyblion o bob oedran. Mewn ysgolion uwchradd, caiff Cyngor yr Ysgol enwebu disgyblion blynyddoedd 11, 12 neu 13 i fod yn ddisgybllywodraethwyr cyswllt y caniateir iddynt fynychu cyfarfodydd y corff llywodraethu a chymryd rhan mewn fformiwleiddio polisi a gwneud penderfyniadau.
15. Mae Llywodraeth y Cynulliad wedi comisiynu astudiaethau o lywodraethu ysgolion yn y blynyddoedd diwethaf². Mae'r rhain wedi ystyried ansawdd a galluogrwydd cyrff llywodraethu ysgol gyfan a hyfforddiant llywodraethwyr. Y dystiolaeth yw bod effeithiolrwydd cyrff llywodraethu'n amrywio a bod yr hyfforddiant sydd ar gael i lywodraethwyr yn anwastad, gyda gwendidau o ran dull cyflwyno, argaeledd a chyfranogaeth gan lywodraethwyr.
16. Ym mis Gorffennaf 2009 cyhoeddwyd gan Bwyllgor Menter a Dysgu'r Cynulliad ei adroddiad 'Rôl Llywodraethwyr Ysgol'. Tynnwyd sylw yn yr adroddiad at rai o'r materion a ddisgrifir uchod mewn perthynas â hyfforddiant ac effeithiolrwydd cyrff llywodraethu. O ystyried ar y cyd adroddiad y Pwyllgor a thystiolaeth arall, mae Llywodraeth y Cynulliad yn dymuno gallu mynd i'r afael â'r materion hyn.

² Llywodraethu a Gwella Ysgolion yng Nghymru - Prifysgol Birmingham a Phrifysgol Morgannwg, 2004.

Adroddiad Blynyddol Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru 2007-08.

Darpariaeth Hyfforddiant i Lywodraethwyr Ysgol Awdurdodau Lleol yng Nghymru – Canolfan Cymru Gyfan ar gyfer Hyfforddi Llywodraethwyr Cymru ac Ymchwil, 2008.

Darpariaeth Hyfforddiant i Gadeiryddion Cyrff Llywodraethu - Canolfan Cymru Gyfan ar gyfer Hyfforddi Llywodraethwyr Cymru ac Ymchwil, 2007.

Ansawdd yr Hyfforddiant a'r Gynhaliadaeth a ddarperir gan AALLau i Lywodraethwyr Ysgol – Estyn, 2003.

Hyfforddiant i Lywodraethwyr yng Nghymru - Yr Adran Addysg, Prifysgol Abertawe 2000.

17. Bydd y GCD arfaethedig hwn yn rhoi i'r Cynulliad gymhwysedd mewn perthynas â llywodraethu ysgolion. Mae gan y Cynulliad bellach gymhwysedd mewn perthynas â rhan fawr o gyfraith addysg. Mae llywodraethu ysgolion yn sylfaenol ac yn berthnasol i'r modd y mae ysgolion yn gweithio a'r hyn y maent yn ei wneud. Mae felly'n rhan greiddiol o gyfraith addysg. Byddai ennill cymhwysedd ar gyfer llywodraethu ysgolion a phynciau eraill yr ymdrinnir â hwy yn y Gorchymyn drafft hwn yn caniatáu felly i'r Cynulliad ystyried deddfwriaeth gan gynnwys y posibilrwydd o gydgrynhai cyfraith addysg yng Nghymru.

Y Fframwaith Deddfwriaethol Cyfredol

18. Mae'r gyfraith gyfredol mewn cysylltiad â llywodraethu ysgolion a gynhelir, a geir gan fwyaf yn Rhan III, Pennod 1 o Ddeddf Addysg 2002, yn ei gwneud yn ofynnol i bob ysgol a gynhelir yng Nghymru gael ei chorff llywodraethu ei hun sy'n gyfrifol am reoli'r ysgol honno'n lleol. Mae hyn yn rhoi i gyrrff llywodraethu safle canolog a thra phwysig yn y gwaith o gyflenwi addysg yn llwyddiannus ac effeithiol mewn cyd-destun ysgol a gynhelir. Mae hyn hefyd yn cynnwys ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol ddarparu fel y gwelant yn dda wybodaeth a hyfforddiant ar gyfer llywodraethwyr er mwyn iddynt gyflawni eu swyddogaethau. Mae gwybodaeth a hyfforddiant o'r fath ar gael yn ddi-dâl i lywodraethwyr.
19. Mae deddfwriaeth sylfaenol gyfredol mewn cysylltiad â chyrrff llywodraethu'n ymdrin â phynciau sy'n cynnwys y canlynol:
- cyfansoddiad, swyddogaethau ac aelodaeth cyrrff llywodraethu (yn bennaf adrannau 19, 20, 23 a 34 o Ddeddf Addysg 2002);
 - y modd y caiff cyrrff llywodraethu gydweithio neu ffederaleiddio, gan gynnwys cydweithio â Sefydliadau Addysg Bellach ("SAB") (adrannau 24-26 o Ddeddf Addysg 2002 ac adran 166 o Ddeddf Addysg ac Arolygiadau 2006);
 - cyfrifoldeb y corff llywodraethu dros redeg yr ysgol a hybu safonau uchel (adrannau 21 a 29B o Ddeddf Addysg 2002 ac adran 38 o Ddeddf Addysg ac Arolygiadau 2006); a
 - pwerau i ddarparu cyfleusterau cymunedol; i reoli mangreoedd ysgol; ac i benderfynu amser sesiynau; (adrannau 27-28; 31; 32; Deddf Addysg 2002 yn y drefn honno).
20. Mae deddfwriaeth sylfaenol yn ei gwneud yn ofynnol hefyd i gyrrff llywodraethu, mewn cysylltiad â'u perthynas â rhanddeiliaid, er enghraifft, ddarparu adroddiad blynyddol ar gyfer rhieni, cynnal noson rieni a bod wedi sefydlu proses i ymdrin â chwynion (adrannau 30; 33; a 29).

21. I ategu a chynorthwyo'r cyfrifoldebau a'r gofynion creiddiol hyn, mae gan gyrff llywodraethu hefyd swyddogaethau mewn perthynas ag arloesi mewn ysgolion (adran 1 o Ddeddf Addysg 2002, lle y mae adrannau 2-5 yn nodi'r trefniadau gweinyddol); ffurfio gyrff (adrannau 11-13 o Ddeddf Addysg 2002); ymddygiad, disgyblaeth a lles disgyblion (adran 88 o Ddeddf Addysg ac Arolygiadau 2006 ac adran 61 o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998), gan gynnwys cytundebau cartref-ysgol (adran 110 o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998); ymgynghori â disgyblion (adran 176 o Ddeddf 2002); derbyniadau (adran 43 o Ddeddf Addysg ac Arolygiadau 2006), a phwerau pellach yn achos ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr ac ysgolion sefydledig, os yr ysgol yw'r awdurdod derbyn (mae Rhan III, Pennod 1 o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 (fel y'i diwygiwyd) yn gymwys); addoli crefyddol (adrannau 70-71 o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, fel y'i diwygiwyd gan adran 55 o Ddeddf Addysg ac Arolygiadau 2006); a chodi ffioedd (adran 457 o Ddeddf Addysg 1996). Caiff gyrff llywodraethu ysgolion gwirfoddol ac ysgolion sefydledig gynnig addasiadau rhagnodedig i'r ysgol, cau'r ysgol, neu newid categori'r ysgol (adrannau 28, 29, 30, 35 o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998).
22. Mae gan Awdurdodau Lleol a Llywodraeth y Cynulliad bwerau ymyrryd mewn cysylltiad ag ysgolion sy'n peri pryder (Rhan I, Pennod IV o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 fel y'i diwygiwyd gan Ran 4 o Ddeddf Addysg 2002 a Deddf Addysg ac Arolygiadau 2006). Mae'r pwerau hyn yn darparu modd i Awdurdodau Lleol a Llywodraeth y Cynulliad gymryd camau mewn ysgolion sy'n methu ac/neu sy'n cael eu rheoli'n wael neu'n peri pryder. Mae'r pwerau'n cynnwys penodi byrddau gweithredol interim o lywodraethwyr penodedig i lywodraethu dros dro ysgolion sy'n dod o fewn y categorïau hyn. Mae gan Weinidogion Cymru hefyd bwerau i gyfarwyddo gyrff llywodraethu o dan adrannau 496 a 497 o Ddeddf Addysg 1996 (fel y'i diwygiwyd) pe byddent o'r farn bod corff yn gweithredu'n afresymol neu'n methu â chyflawni ei ddyletswyddau (ac eithrio yn achos ysgol wirfoddol pan fo trefniant Awdurdod Lleol o dan adran 409 o Ddeddf Addysg 1996 yn gymwys), ac i ddatrys anghydfodau rhwng gyrff llywodraethu o dan adran 495 o Ddeddf Addysg 1996.
23. Mae adran 22 o Ddeddf Addysg 2002 yn cwmpasu'r gofyniad sydd ar AALLau i ddarparu gwybodaeth a hyfforddiant yn rhad ac am ddim ar gyfer llywodraethwyr ysgol.

Y Cwmpas

24. Cynigir bod tri Mater yn cael eu mewnosod ym Maes 5 (addysg a hyfforddiant) yn Atodlen 5 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 er mwyn galluogi'r Cynulliad i ddeddfu, ar ffurf Mesurau Cynulliad, ar y materion a ddisgrifir yn y Materion.

25. Byddai erthygl 2 o'r GCD arfaethedig yn mewnosod Materion 5.2A, 5.2B a 5.2C newydd ym Maes 5. Mae'r paragraffau canlynol yn disgrifio pob Mater yn ei dro.
26. Byddai Mater 5.2A yn rhoi i'r Cynulliad gymhwysedd i ddeddfu mewn cysylltiad â rhedeg a llywodraethu ysgolion a gynhelir gan awdurdodau addysg lleol. Mewn cysylltiad â llywodraethu byddai'n caniatáu i'r Cynulliad ddeddfu ar gyfer cyfansoddiad ac aelodaeth cyrff llywodraethu, rhywbeth a osodir ar hyn o bryd gan Ran III, Pennod 1 o Ddeddf Addysg 2002, ac ar gyfer hyfforddiant llywodraethwyr; yn gryno, strwythurau proses gwneud penderfyniadau ac ansawdd y broses honno o wneud penderfyniadau . Gallai'r Cynulliad wneud deddfwriaeth mewn perthynas â chreu (neu ddiddymu) cyrff sy'n gyfrifol am lywodraethu ysgolion ac â dyrannu swyddogaethau rhyngddynt. Mewn cysylltiad â rhedeg ysgol byddai gan y Cynulliad y cymhwysedd i ddeddfu ynghylch sut y dylai corff redeg ysgol. I egluro, nid yw newidiadau sylweddol i gyllid a staffio ysgolion o fewn y cymhwysedd a fyddai'n cael ei greu gan y GCD hwn. Pe byddai trefniadau llywodraethu newydd yn cael eu creu o dan y GCD, byddai angen gwneud rhai newidiadau cysylltiedig i'r personau neu'r cyrff a chanddynt swyddogaethau sy'n ymwneud â staffio a chyllid ac felly, i'r graddau hynny, mae materion staffio a chyllid o fewn cymhwysedd y Cynulliad.
27. Byddai Mater 5.2B yn rhoi i'r Cynulliad gymhwysedd i ddeddfu mewn perthynas â sicrhau cydweithio rhwng personau neu gyrff a chanddynt swyddogaethau mewn perthynas ag ysgolion a gynhelir gan awdurdod addysg lleol (byddai ffederaleiddio cyrff llywodraethu yn dod o fewn cwmpas Mater 5.2A). Mae gan y Cynulliad eisoes y cymhwysedd ar gyfer sicrhau cydweithio rhwng SAB ac ysgol a gynhelir gan awdurdod addysg lleol o dan Fater 5.13 ac mewn cysylltiad â hynny. Mae'r darpariaethau cyfredol sy'n ymwneud â ffederaleiddio a chydweithio mewn cysylltiad â chyrff llywodraethu ysgolion i'w cael yn adrannau 24 - 26 o Ddeddf Addysg 2002.
28. Byddai Mater 5.2C yn rhoi i'r Cynulliad gymhwysedd i ddeddfu mewn perthynas ag awdurdodi sefydlu corff, megis corff addysgol arall a all ddarparu gwasanaethau i ysgolion a SAB ac a allai arfer swyddogaethau ar ran awdurdodau addysg lleol. Mae'n adlewyrchu ac yn estyn darpariaeth (i'r graddau y mae'n caniatáu i ysgolion ddarparu gwasanaethau i SAB) mewn cysylltiad â chyrff llywodraethu a geir yn adrannau 11 a 12 o Ddeddf Addysg 2002.

Terfynau daearyddol unrhyw Fesur Cynulliad

29. Mae Adran 94 o Ddeddf 2006 yn gwahardd unrhyw Fesur Cynulliad rhag cael effaith ac eithrio o ran Cymru. Mae'n darparu nad yw darpariaeth mewn Mesur Cynulliad yn gyfraith i'r graddau y mae y tu allan i gymhwysedd

deddfwriaethol y Cynulliad. Mae darpariaeth yn dod y tu allan i gymhwysedd os bydd yn gymwys ac eithrio o ran Cymru, neu os bydd yn rhoi, gosod, addasu neu'n tynnu swyddogaethau y gellir eu harfer ac eithrio o ran Cymru (neu'n rhoi pŵer i wneud hynny). Mae eithriadau cyfyngedig ar gyfer mathau penodol o ddarpariaethau atodol, er enghraifft, darpariaeth sy'n briodol i wneud darpariaethau'r Mesur yn effeithiol, darpariaeth sy'n galluogi darpariaethau'r Mesur i gael eu gorfodi a darpariaeth sy'n gwneud diwygiadau canlyniadol i deddfwriaeth arall.

30. Mae'r cyfyngiad ynghylch swyddogaethau ac eithrio o ran Cymru'n golygu na allai'r Cynulliad, drwy gyfrwng Mesur, roi swyddogaethau nad ydynt yn ymwneud â Chymru i Weinidogion Cymru, awdurdodau lleol Cymru neu unrhyw awdurdod cyhoeddus arall.

Swyddogaethau Gweinidogion y Goron

31. Nid yw'r Gorchymyn arfaethedig hwn ynddo'i hun yn ceisio addasu neu dynnu unrhyw un neu rai o swyddogaethau Gweinidogion y Goron. Yn rhinwedd Rhan 2 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006, ni chaiff y Cynulliad, drwy gyfrwng Mesur, newid (tynnu neu addasu) swyddogaethau Gweinidogion y Goron heb gydsyniad yr Ysgrifennydd Gwladol. O ran unrhyw gynigion yn y dyfodol a all effeithio ar swyddogaethau Gweinidogion y Goron, ymgynghorir ag Adrannau priodol Llywodraeth y DU gan geisio dod i gytundeb am unrhyw gynigion yn y dyfodol i newid neu addasu'r swyddogaethau hynny.

Y Casgliad

32. Am y rhesymau a amlinellwyd uchod, mae Llywodraeth Cynulliad Cymru yn cynnig y dylid estyn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru'n unol â darpariaethau GCD arfaethedig y Llywodraeth y mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn ymwneud ag ef.